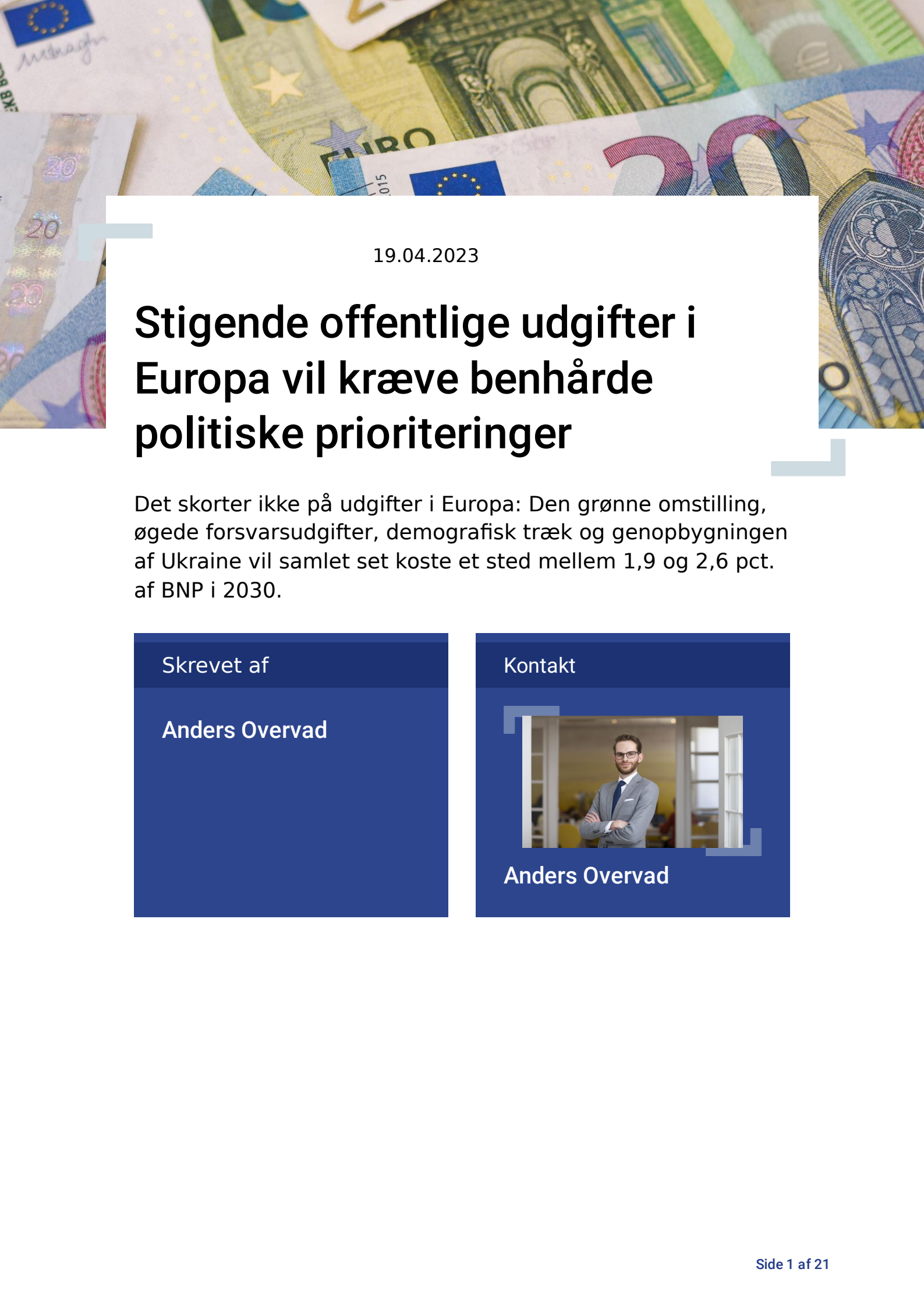

19.04.2023

Stigende offentlige udgifter i Europa vil kræve benhårde politiske prioriteringer

Det skorter ikke på udgifter i Europa: Den grønne omstilling, øgede forsvarsudgifter, demografisk træk og genopbygningen af Ukraine vil samlet set koste et sted mellem 1,9 og 2,6 pct. af BNP i 2030.

Skrevet af

Anders Overvad

Kontakt

Anders Overvad

Hovedkonklusioner

- EU står overfor stigende udgifter de kommende år, hvor den grønne omstilling, øgede forsvarsudgifter, det demografiske træk samt genopbygningen af Ukraine vil samlet set koste EU sted mellem 1,9 og 2,6 pct. af BNP i 2030.
- EU-landene har meget forskellige økonomiske udgangspunkter, og langt fra alle er derfor rustet til at kunne imødegå de stigende udgifter, hvilket taler for et øget politisk pres på lempeligere finanspolitiske regler samt ny fælles gæld.
- Det sætter Danmark i et dilemma, da vi traditionelt helst ser en stram finanspolitisk styring og er imod fælles EU-gæld, men samtidigt har en (økonomisk og sikkerhedspolitisk) interesse i, at de andre lande øger deres investeringer på forsvars- og klimaområdet.

Stigende offentlige udgifter i Europa vil kræve benhårde politiske prioriteringer

Det skorter ikke på udgifter i Europa, når man kigger fremad. Den grønne omstilling, øgede forsvarsudgifter, større demografisk træk og genopbygningen af Ukraine vil samlet set koste EU-landene mellem 275 og 375 mia. euro (2021-priser) i offentlige årlige merinvesteringer i 2030. Det viser beregninger lavet af Tænk tanken EUROPA. De skønnede merinvesteringer svarer til mellem 1,9 og 2,6 pct. af EU's samlede BNP.

Dertil kommer udgifterne til at øge EU's strategiske autonomi og derved mindske afhængigheden af bl.a. Kina. For skal EU kunne mere selv, vil det også være nødvendigt med øgede offentlige investeringer.

Udover at de mange udgifter lægger pres på statsfinanserne fremadrettet, øges behovet for fælles EU-midler og en gentænkning af de økonomiske spilleregler også. Det sætter Danmark i et dilemma, da vi traditionelt helst ser en stram finanspolitisk styring og er imod fælles EU-gæld, men samtidigt har en (økonomisk og sikkerhedspolitisk) interesse i, at de andre lande øger deres investeringer på forsvars- og klimaområdet.

Ganske vist findes der allerede EU-midler afsat til f.eks. grøn omstilling i EU's genopretningsfond, men disse kan ikke dække regningen alene. Dertil er der stadig ubrugte midler i genopretningsfonden, som har vist sig svære at afsætte. Derfor har man både forsøgt at bruge pengene til oprindelige tænkte formål, RePowerEU-

investeringer og nu senest investeringer i clean tech som modsvar til den amerikanske Inflation Reduction Act. Derved har man i EU forsøgt at bruge de ubrugte lånemidler i fonden tre gange.¹ Så det er tvivlsomt hvor mange af disse penge, der i sidste ende vil blive aktiveret.

Det hører også med til billedet, at medlemsstaterne vil afsætte midler i de nationale budgetter fremadgående, men det er heller ikke sikkert, at der her vil være afsat nok. Vi har i vores beregninger ikke medregnet fremtidige afsatte midler i de nationale budgetter.

Udgifterne til klima, forsvar, demografi og Ukraine er langt hen ad vejen bundne opgaver. Dette brief kortlægger de mange udgifter og ser på, hvordan de fordeler sig mellem EU's medlemslande.

EU ser ind i markante udgiftsstigninger

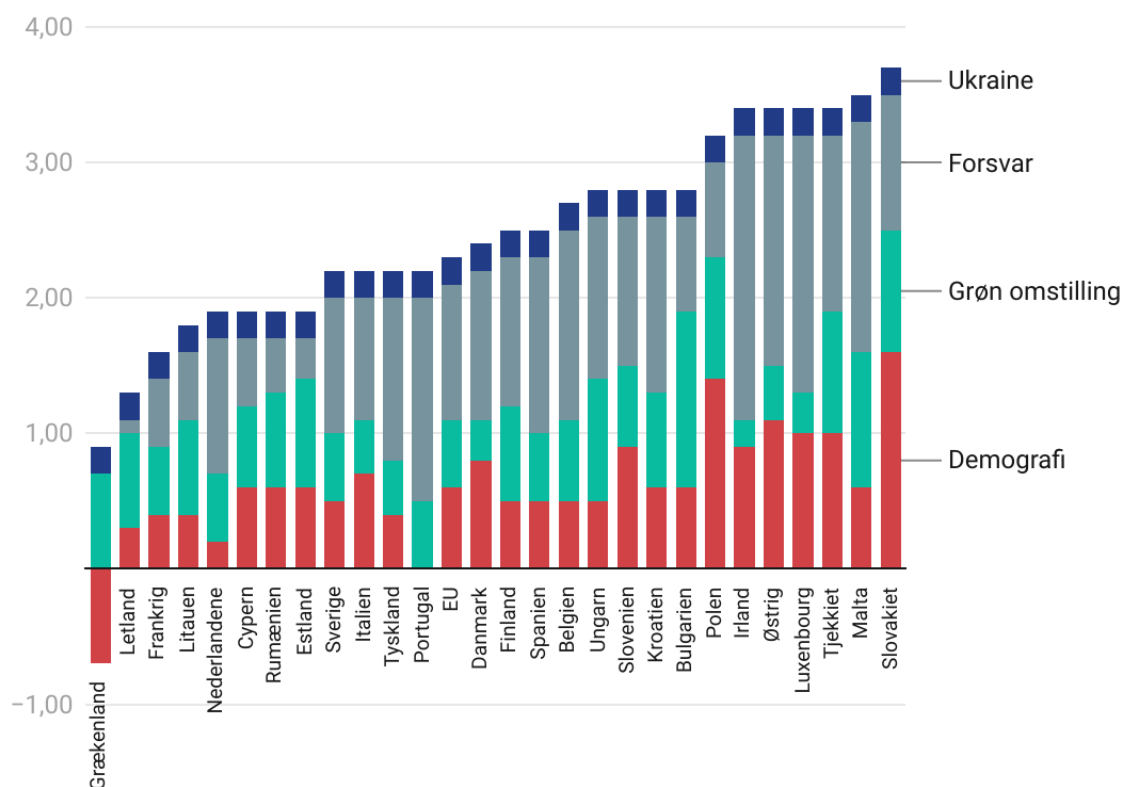
Den grønne omstilling forventes at kræve mellem 0,4 og 0,6 procent af EU's BNP i merinvesteringer, mens forsvarsudgifterne vil kræve mellem 0,7 og 1,2 pct. Dertil kommer genopbygningen af Ukraine, der forventes at koste mellem 0,15 og 0,2 pct. af BNP. Ydermere viser en fremskrivning fra OECD, at et øget demografisk træk forventes at øge det offentlige forbrug med 0,6 pct. af BNP i 2030. Samlet set betyder det, at man i 2030 vil stå med ekstra udgifter for et sted mellem 1,9 og 2,6 procent af BNP.

Det er dog vigtigt at understrege, at der til dels er tale om nye offentlige investeringer, og det kan derved overordnet flytte de samlede udgifter i EU i retning af mere investeringsintensitet. Derved kan det være, at den overordnede finanspolitiske multiplikator stiger, og investeringerne kan derved til en vis grad være selvfinansierende. Dertil vil investeringerne have andre sidegevinster, idet f.eks. investeringer i grøn omstilling kan medføre lavere sundhedsudgifter og derved øge arbejdsudbuddet.

Fordeler vi udgifterne blandt medlemslandene, er der stor forskel på det forventede finanspolitiske pres, som vist i figur 1. I figur 1 ses det, at et land som Grækenland ikke ser ind i en merudgift, bl.a. som følge af aktuelt høje forsvarsudgifter, mens et land som Slovakiet ser ind i en merudgift på 3,6 procent af BNP. For Danmark drejer det sig om ca. 2,6 pct.

Figur 1: Forventede offentlige merudgifter i 2030 efter medlemsland og udgiftstype

Angivet i pct. af BNP

Grafik: Tænketanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Landene står til forskellige udgiftsbyrder af mange årsager. F.eks. forventes der i Danmark flere forsvarsudgifter end i Frankrig, da Frankrig i forvejen bruger flere penge end Danmark på forsvaret.

Metodeboks: Generelle bemærkninger om usikkerhed

Fremskrivninger af forventede udgifter og nødvendige investeringer er notorisk usikre og hviler på en lang række antagelser, bl.a. at den vedtagne politik implementeres og fortsættes.

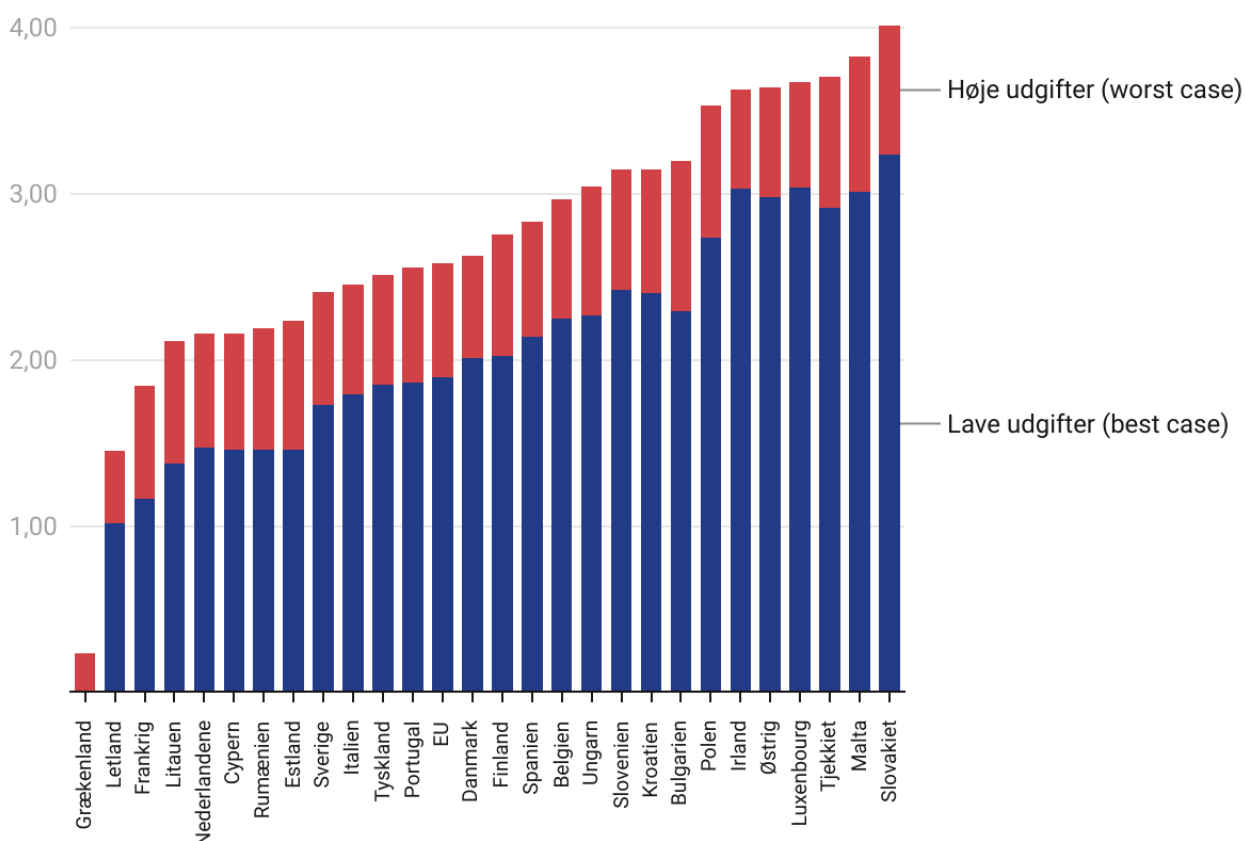
Det betyder også, at udgifterne for nogle lande vil kunne imødekommes ved, at landene f.eks. hæver skatterne eller bruger af de finanspolitiske råderum for at finansiere ekstraudgifterne. Dette brief forholder sig ikke til, *hvordan* udgifterne skal finansieres, men forsøger blot at kortlægge deres omfang.

Lande med pressede finanser står over for store økonomiske byrder

Der er stor forskel på, hvor meget vi forventer, at udgifterne stiger for de forskellige medlemslande, da de 27 lande naturligt står med forskellige udgangspunkter. I vores dyreste scenarie forventes de stigende udgifter at ligge på 2,6 pct. af BNP i gennemsnit, mens det billigste scenarie vil give en relativt mindre regning på 1,9 pct. af BNP. Forskellen i de to scenarier afhænger af omkostningerne i forbindelse med Ukraine-krigen, hvor meget forsvarsudgifterne skal øges, og hvor mange midler der inden for EU's eksisterende budget vil kunne bruges på den grønne omstilling. I figur 2 har vi afbilledet de to scenarier for hvert medlemsland.

Figur 2: Forventede offentlige merudgifter i 2030

I procent af BNP

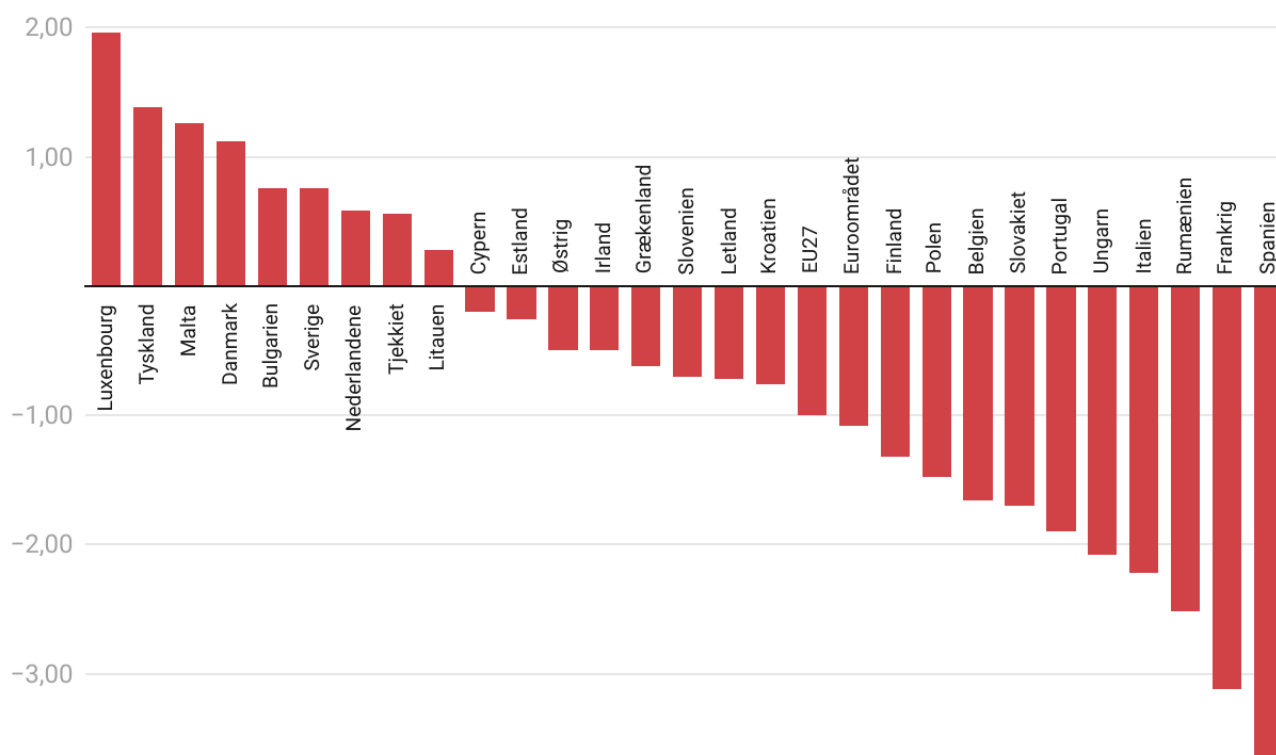
Grafik: Tænketanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

I Danmark har vi bomstærke finanser², hvoraf en del af de fremtidige indtægter er afsat til f.eks. øgede forsvarsudgifter og grønne tiltag. Men langt fra alle lande i EU står med samme stærke udgangspunkt som Danmark. Historisk har det været svært

for flere lande i EU at generere overskud på statsfinanserne, selv i opgangstider. Figuren nedenfor viser det gennemsnitlige over- hhv. underskud på de offentlige finanser i perioden 2015-2019 i pct. af BNP (en periode, hvor der var fremgang i økonomierne). Det fremgår af figuren, at et land som Danmark i gennemsnit har haft overskud på 1,1 pct., mens et land som Frankrig i gennemsnit har haft et underskud på 3,1 pct, jf. figur 3.

Figur 3: Gennemsnit af de offentlige underskud (pct. af BNP) 2015-2019

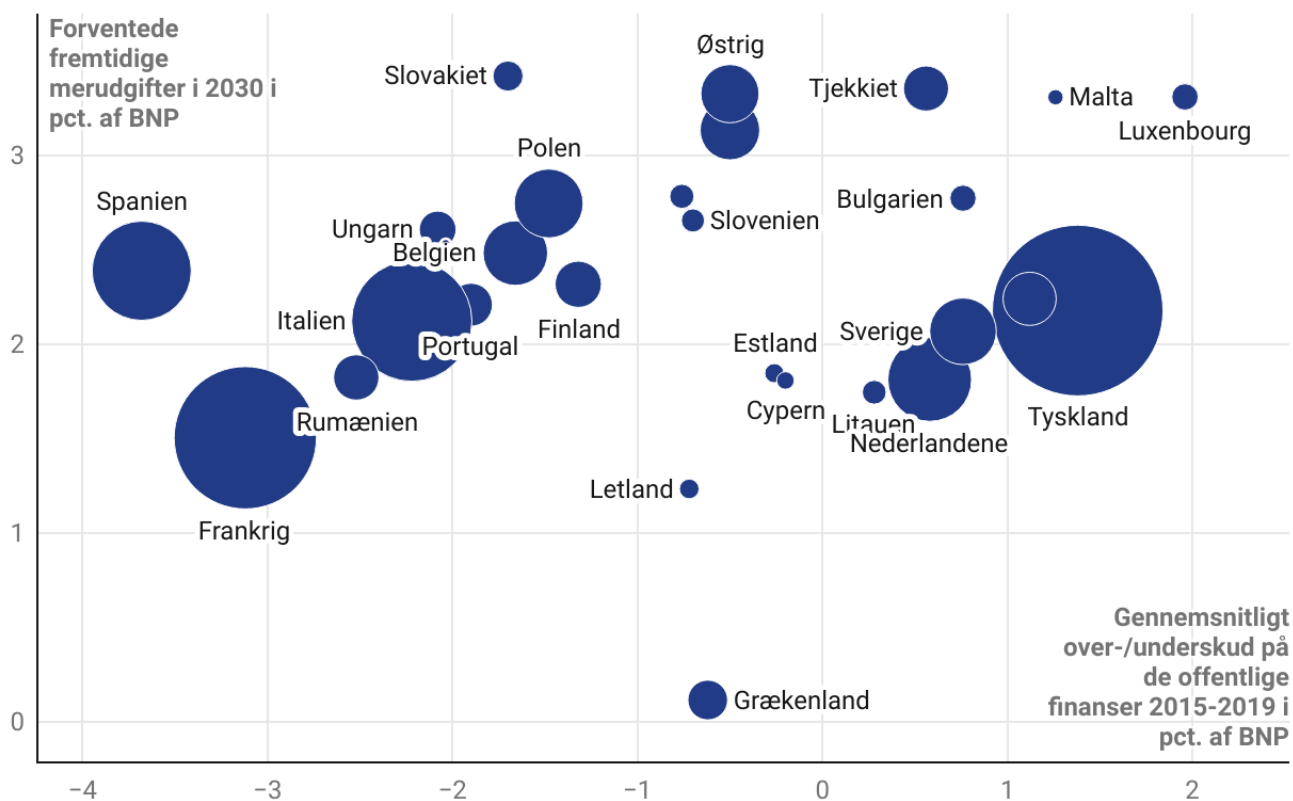
Angivet i pct. af BNP

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Macrobond • Lavet med Datawrapper

Tager vi gennemsnittet af det dyre og det billige scenarie og kombinerer med gennemsnittet af de offentlige overskud og underskud, ses det, at en række store lande med historiske underskud også står til betydelige merudgifter, jf. figur 4.

Figur 4: Flere lande med historiske underskud ser ind i stigende udgifter

Boblens størrelse angiver økonomiens størrelse målt i BNP.

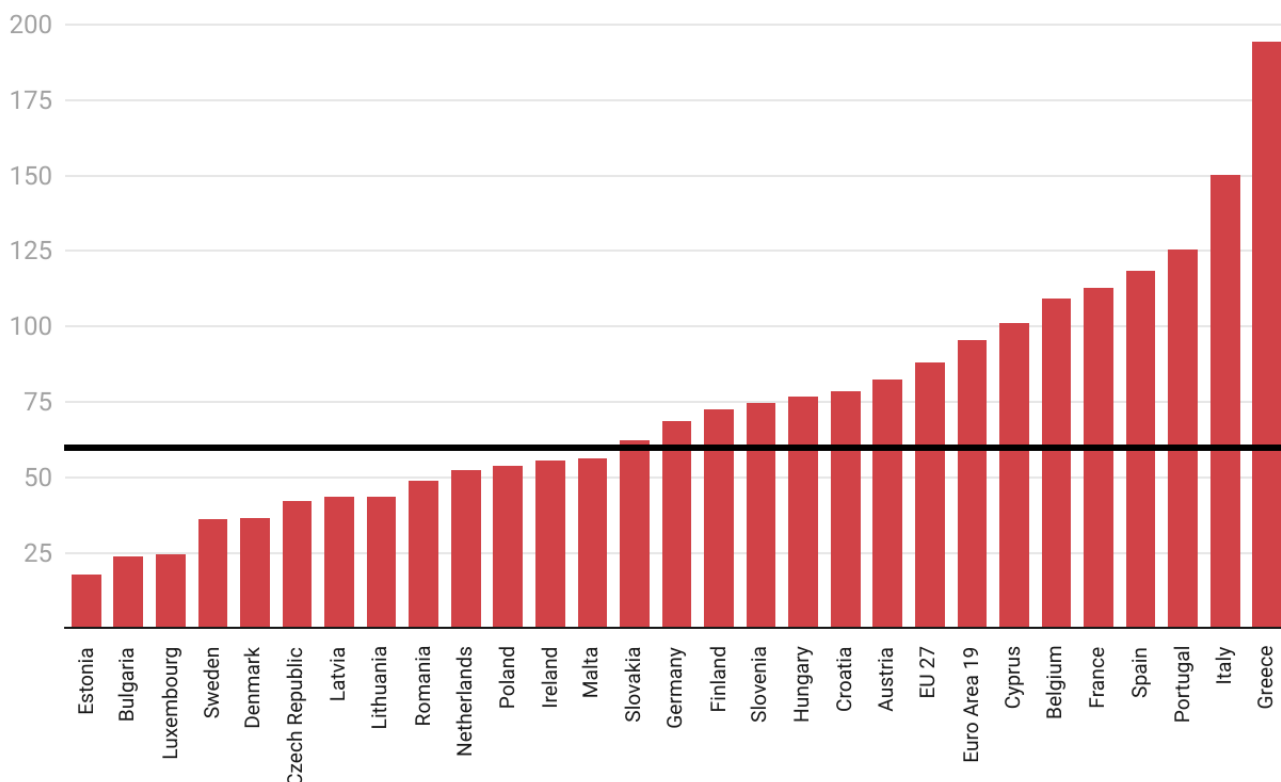
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

I Tyskland står man til en merudgift på 2,2 pct. af BNP og har historisk haft et overskud på statsfinanserne på 1,4 pct. af BNP, mens et land som Spanien står til 2,4 pct. af BNP i merudgifter og historisk har haft et underskud på statsfinanserne på -3,7 pct BNP.

Med andre ord: Mange lande vil på grund af offentlige underskud, svage statsfinanser og høj statsgæld ikke have mulighed for at gældsætte sig for at finansiere de stigende fremtidsudgifter, jf. figur 5.

Figur 5: Statsgæld

Angivet i procent af BNP

Stregen angiver Stabilitets- og Vækstpagtens gældsgrænse på 60 pct. af BNP

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Macrobond • Lavet med Datawrapper

Flere udgifter øger presset for nye finanspolitiske regler og ny fælles EU-gæld

De mange udgifter lægger pres på statsfinanserne fremadrettet og øger behovet for fælles EU-midler og en gentænkning af de økonomiske spilleregler – også kaldet Stabilitets- og Vækstpagten.

Det nuværende regelsæt er meget udskældt, og reglen om 1/20-reducering af statsgælden, hvis den overstiger 60 pct. vil for f.eks. Italien betyde, at statsgælden skal nedbringes med omkring 5 pct. af BNP årligt, hvis reglerne skal overholdes i nuværende form. Det vil naturligvis sætte Italien i en dårlig situation, og italienerne er derfor også blandt de stærke fortalere for en reform af Stabilitets- og Vækstpagten.

Der er dog heldigvis lagt op til en reform af de finanspolitiske spilleregler, der tilstræber et mere fleksibelt regelsæt hvor man tager udgangspunkt i den enkelte

medlemsstats situation og strukturelle tilpasningsbehov. Reformen vil mindske problemet, men det er stadig usikkert, om den vil være tilstrækkelig.

Dertil må vi forvente, at ønsket om fælles gæld igen vil blive taget op: Det er blevet præsenteret ved flere lejligheder, bl.a. i EU-kommissionspræsident Ursula von der Leyens "State of the Union-tale" i 2022.[3](#)

For de lande, hvor man ikke kan øge statsgælden og historisk har underskud, må vi forvente, at de fremtidige udgifter kun kommer til at intensivere denne slags diskussioner. Det sætter Danmark i et dilemma, da vi traditionelt støtter en stram finanspolitisk styring og modsætter os fælles gæld, men samtidigt har en både økonomisk og sikkerhedspolitisk interesse i, at de andre lande øger deres investeringer i forsvaret og på klimaområdet.

Den grønne omstilling skal op i tempo, og det koster penge

EU-Kommissionen forventer et behov for 360 mia. euro i årlige merinvesteringer for at kunne nå målene i klimapakken Fit For 55.[4](#) Nyere ikke-offentliggjorte beregninger fra EU-kommissionen hæver dog denne regning til hele 477 mia. euro om året frem mod 2030.[5](#)

Denne beregning er ikke alene udtryk for den notoriske usikkerhed, der er forbundet med fremskrivninger; den kan også være udtryk for underinvesteringer i 2021 og 2022, der derved hæver de nødvendige udgifter fremadrettet. Dette betyder også, at hvert år med underinvesteringer herfra vil gøre den samlede regning endnu dyrere i 2030.

Dertil forventes den energipolitiske plan RePowerEU at kræve yderligere investeringer for 300 mia. euro frem mod 2030.[6](#) Derved er der et samlet investeringsbehov på over 4.100 mia. euro i EU's grønne omstilling frem mod 2030.

En stor del af dette vil skulle finansieres af private midler, men disse vil ikke kunne gøre det alene. Det Internationale Energiagentur (IEA) forventer, at det offentlige vil skulle dække 30 pct. af den samlede regning.[7](#), [8](#) Derved kan statskasserne i EU stå over for en samlet merregning på næsten 1.235 mia. euro frem mod 2030, altså lidt mere end 150 mia. euro om året. Dog kan det ende med, at flere private midler

kommer i spil, såfremt CO2-kvotepriserne stiger yderligere og derved øger det private investeringsincitament yderligere.

Der er dog allerede afsat mange EU-midler til investeringer igennem budgettet for 2021-2027 samt genopretningsfonden. Samlet set udgør EU-budgettet 1.210 mia. euro i perioden 2021-2027, mens genopretningsfonden udgør 807 mia. euro. Af de samlede 2.018 mia. euro er 30 pct. afsat til den grønne omstilling⁹, hvilket samlet set giver 605 mia. euro i offentlige midler, der allerede er afsat. Givet at der i genopretningsfonden er krav om, at 37 pct. af landenes tildelte midler bruges til grøn omstilling¹⁰, får man et bidrag på 299 mia. euro fra genopretningsfonden og 306 mia. fra EU's budget. Antager vi samme fordeling i EU's 2028-2035 budget, vil det kunne bidrage med ca. yderligere 130 mia. i perioden 2028 til 2030. Dertil ligger der også afsatte midler i de nationale budgetter, men disse har vi ikke medregnet.

Samlet set ligger der potentielt et bidrag på 737 mia. euro fra EU. Men dette er kun et potentielt bidrag, da genopretningsfonden stadig har en stor del ubrugte lånemidler.¹¹ Samlet set udgør de ubrugte lånemidler 52 pct. af den samlede genopretningsfond. Antages dette at påvirke den grønne del på samme måde, så er bidraget fra genopretningsfonden muligvis 155 mia. lavere end ved fuld udnyttelse. Derved er der to scenarier for EU-landenes samlede klimaudgifter fremadrettet – disse er præsenteret i tabel 1.

Tabel 1: Udgifter til grøn omstilling

	Fuld udnyttelse af genopretningsfonden	Nuværende udnyttelse af genopretningsfonden
Bidrag fra genopretningsfonden (mia. euro)	299	143
Bidrag fra nuværende EU- budget (2021-2027) (mia. euro)	307	307
Bidrag fra næste EU-budget (2028-2035) (mia. euro)	131	131
Summen af EU-tilskud (mia. euro)	737	582
Samlede klimaudgifter (mia. euro)	1.235	1.235

Andel af årligt BNP i pct. (2021 BNP)

498

653

0,43

0,56

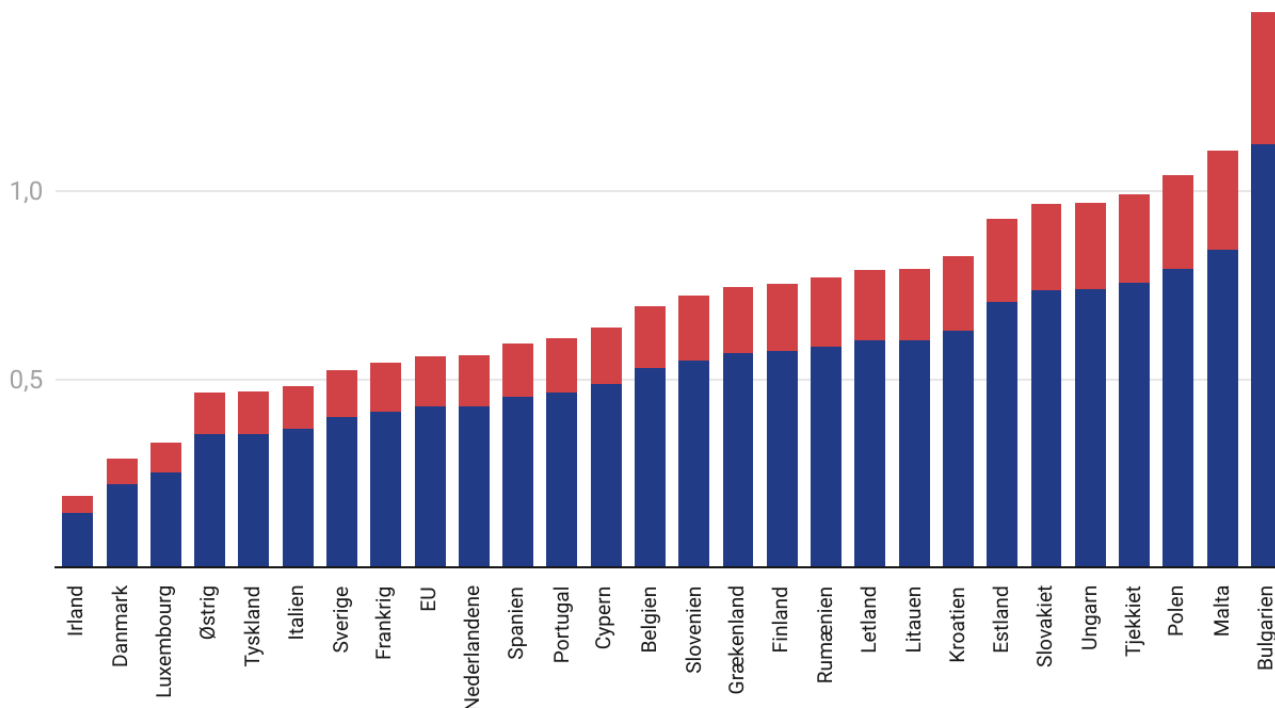
Tager man højde for de allerede afsatte EU-midler, står man derved tilbage med en regning på et sted mellem 500 og 640 mia. euro frem mod 2030, som skal dækkes af de nationale budgetter – hvoraf man kan håbe, at en del af de nødvendige midler allerede er afsat. Omregnes det til en årlig merudgift, vil det være et sted mellem 0,4-0,6 pct. af BNP, der årligt skal investeres i grønne teknologier – og det vil lægge et betydeligt pres på statskasserne. Det lyder voldsomt, men er på linje med det investeringsbehov, som andre har regnet sig frem til.[12](#)

For at kunne fordele de samlede omkostninger mellem medlemslandene bruger vi medlemslandenes samlede energiforbrug (*gross energy consumption*, målt som gennemsnit af 2018-2021), da dette tjener som en proxy for klimainvesteringsbehovet. Det gør det af to årsager: For det første er energiforbruget et centralt omdrejningspunkt for RePowerEU; for det andet står energiproduktionen for næsten 80 pct. af den samlede CO₂-udledning.[13](#) Resultaterne er præsenteret i figur 6.

Figur 6: Påkrævede årlige offentlige merinvesteringer i grøn omstilling

I procent af BNP

■ Fuld udnyttelse af genopretningsfonden ■ Nuværende udnyttelse af genopretningsfonden

Lavet med Datawrapper

Som det ses ud fra figur 6, ligger Danmark med et årligt investeringsbehov på 0,3 pct. af BNP som et af de lande, hvor det offentlige investeringsbehov er relativt lavt, mens et land som Bulgarien vil skulle øge investeringerne med næsten 1,5 pct. årligt – Bulgariens lave BNP betyder også, at de har relativt større gavn er genopretningsfondens midler.

NATO-målsætningen på to procent øger forsvarsudgifterne betydeligt

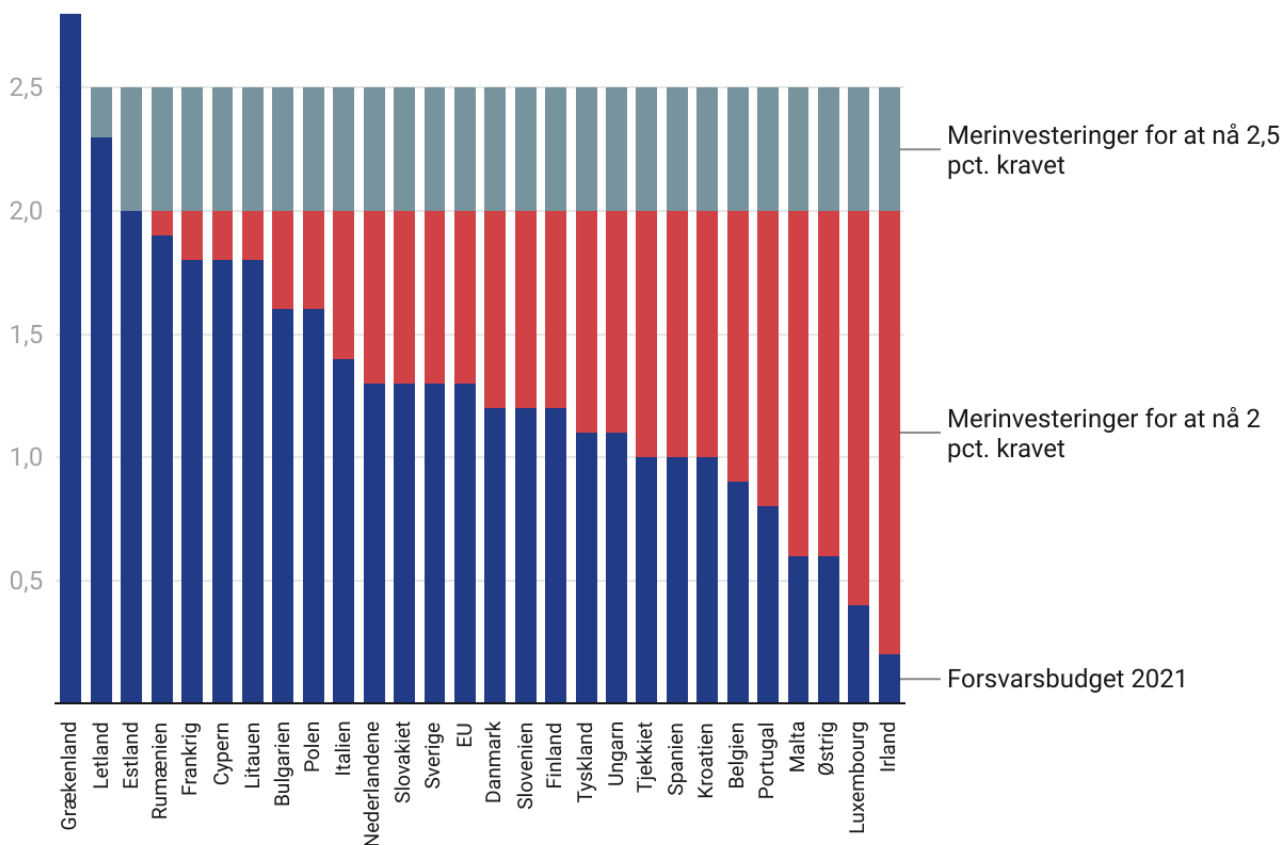
Krigen i Ukraine har gjort det tydeligt, at EU bør investere mere i forsvaret. Derfor ser vi på, hvad det vil koste for medlemslandene at nå NATO's 2-procentsmålsætning og en hypotetisk målsætning på 2,5 pct., såfremt NATO-målsætningen skulle blive hævet yderligere, f.eks på NATO-topmødet i Vilnius til juli – hvilket ikke er usandsynligt.[14](#)

I dag investerer EU-landene i snit 1,3 pct. af BNP i deres forsvar, og det vil derved kræve en merinvestering på 0,7 pct. af BNP at nå de 2 pct. Det vil samlet set svare til lidt over 100 mia. euro. Vi har her valgt at bruge Eurostats tal for forsvarsudgifter – selvom disse ikke er direkte sammenlignelige med NATO-målsætningen, fungerer de fint som approksimation.

Ser vi på, hvor meget landene individuelt skal øge deres forsvarsudgifter, viser figur 7, at de største stigninger vil skulle ske i lande som Irland og Portugal, mens et land som Grækenland, der i 2021 brugte 2,8 pct., formelt ikke behøver at bruge yderligere midler på forsvaret, jf. figur 7.

Figur 7: Forsvarsudgifter som pct. af BNP

Pct. af BNP

Grafik: Tænketanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Men en ambition om at øge forsvarsudgifterne behøver ikke at materialisere sig eller gælde for alle lande. Et land som Irland har traditionelt haft meget lave militære udgifter, da man vægter neutralitet højt. Det er derfor ikke sikkert, man vil følge det politiske ønske om at øge forsvarsbudgettet.

Genopbygningen af Ukraine kommer til at koste

Uanset hvordan krigen i Ukraine udvikler sig, står ét fast: Før eller siden skal Ukraine skal genopbygges – og det bliver dyrt. Og genopbygningen kommer ikke til at begrænse sig til reparationen af de skoler, hospitaler, veje, broer og hundredvis af boligblokke, som russiske missiler har ødelagt; det vil også blive nødvendigt at investere massivt i moderniseringen af Ukraine, herunder i digital og grøn infrastruktur, som skal fremtidssikre det ukrainske samfund – i nogle kredse taler man med henvisning til den umiddelbare efterkrigstid endda om en "Marshall-plan" for Ukraine.[15](#)

Meget taler for, at regningen til genopbygningen af Ukraine overvejende vil ende hos europæerne. Men præcis hvor stor denne regning bliver, er meget usikkert. Ifølge en vurdering fra Verdensbanken fra september 2022 vil genopbygningen af Ukraine beløbe sig til 349 mia. dollars.[16](#) Verdensbanken forventer dog at udkomme med et nyt, forhøjet tal i marts.[17](#)

Ukraines eget estimat, som blev fremlagt i en "National Recovery Plan" i juli 2022, beløber sig til 750 mia. dollars frem mod 2032, men her er også medregnet moderniseringsinvesteringer.[18](#)

Andre aktører, bl.a. Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, har i pressen peget på, at genopbygningen kan ende med at koste over 1.000 mia. dollars[19](#) – afhængigt af hvordan krigen udvikler sig.

Hvor meget af denne regning, der ender med at blive en offentlig udgift, er svært at sige, men for at facilitere private investeringer vil offentlige midler være nødvendige.[20](#) Flere har påpeget at de sanktionerede russiske midler vil kunne bruges til at finansiere genopbygningen, men dette er ikke nødvendigvis muligt, hvorfor vi ikke medregner et potentiale herfra.[21](#) Vi tager i stedet udgangspunkt i, at ligesom for den grønne omstilling vil det offentlige skulle stå for 1/3 af den samlede regning.

Vi tager derfor udgangspunkt i, at den samlede genopbygning af Ukraine vil koste imellem 750 og 1.000 mia. euro., hvoraf statskasserne vil skulle dække 250-333 mia. euro. Deler vi denne regning op over en 10-årig periode, vil det svare til 0,15 og 0,2

pct. af EU's BNP. Da landene forventes at dele regningen proportionelt, er det den samme udgift for alle EU-lande.

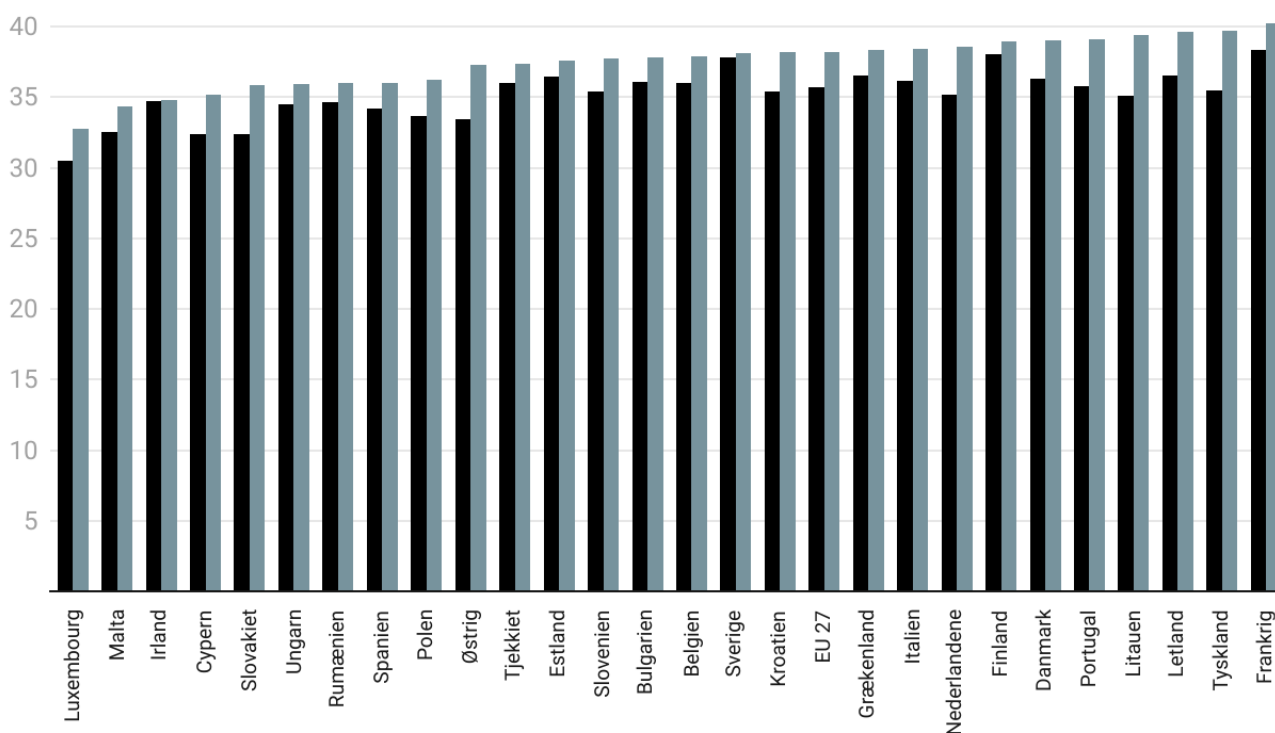
Øgede demografiske udgifter mod 2030

Europæerne bliver ældre, og det lægger beslag på offentlige udgifter, særligt til pensioner i lande, hvor der er en lav privat opsparing. Andelen af folk over 65 år forventes at stige med tre procentpoint mod 2030 jf. figur 8, svarende til næsten 16,5 millioner personer.

Figur 8: Andelen af befolkningen ældre end 65 år

Angivet i procent af BNP

■ 2020 ■ 2030

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

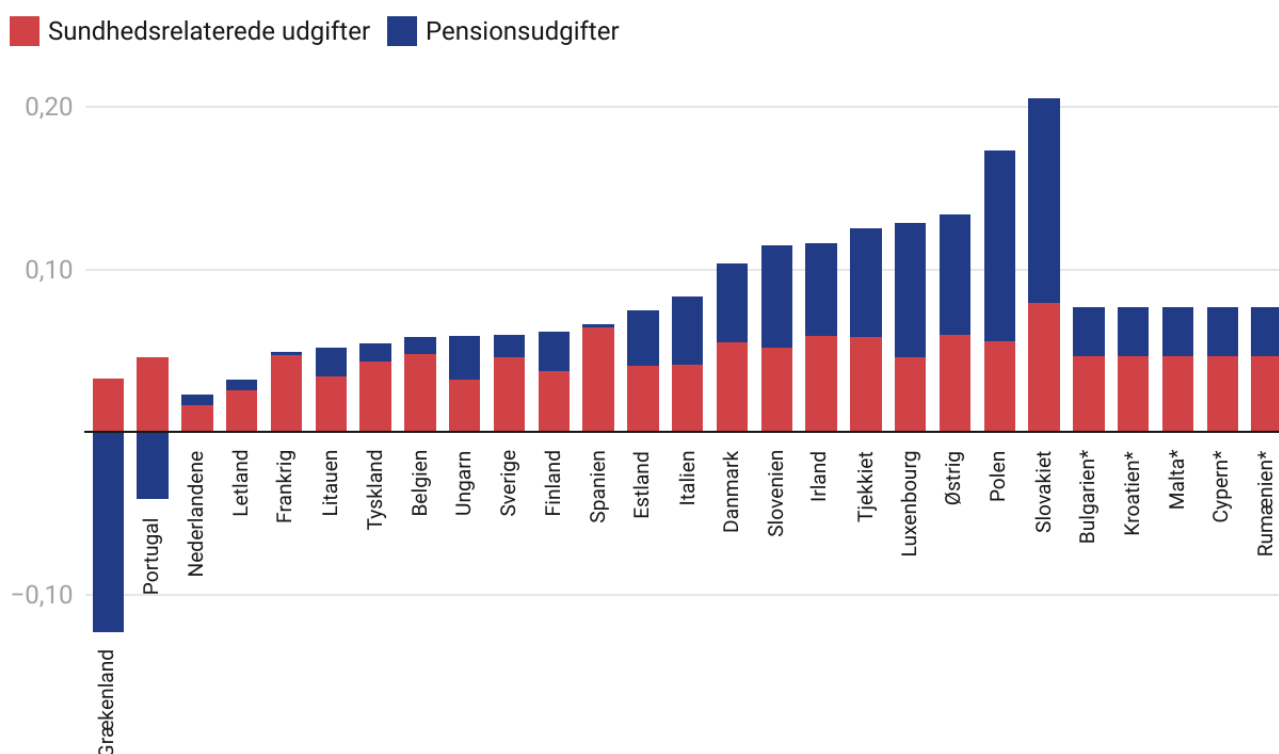
Noget af dette kan imødegås ved at hente arbejdskraft udefra, men man kommer ikke uden om en merudgift for medlemslandene.

Vi bruger tal for øgede demografiske udgifter i 2060 fra OECD²², og disse er vist i figur 9. Her har vi antaget en lineær udvikling i udgifterne mod 2060. OECD's udgifter

dækker både øgede pensionsudgifter samt sundhedsrelaterede udgifter. For de lande, som OECD ikke har data for (Bulgarien, Kroatien, Malta, Cypern og Rumænien), har vi antaget en simpelt gennemsnit af de resterende medlemslande – man kan dog argumentere for, at lande som Rumænien og Bulgarien mere vil ligne lande som Polen og Slovakiet, og det ville tale for højere udgifter end det forudsatte.

Figur 9: Procentvis årlig ændring i demografisk relaterede udgifter

Angivet i procent af BNP

*Ingen OECD-data. Der er antaget et simpelt gennemsnit af de andre medlemslande.

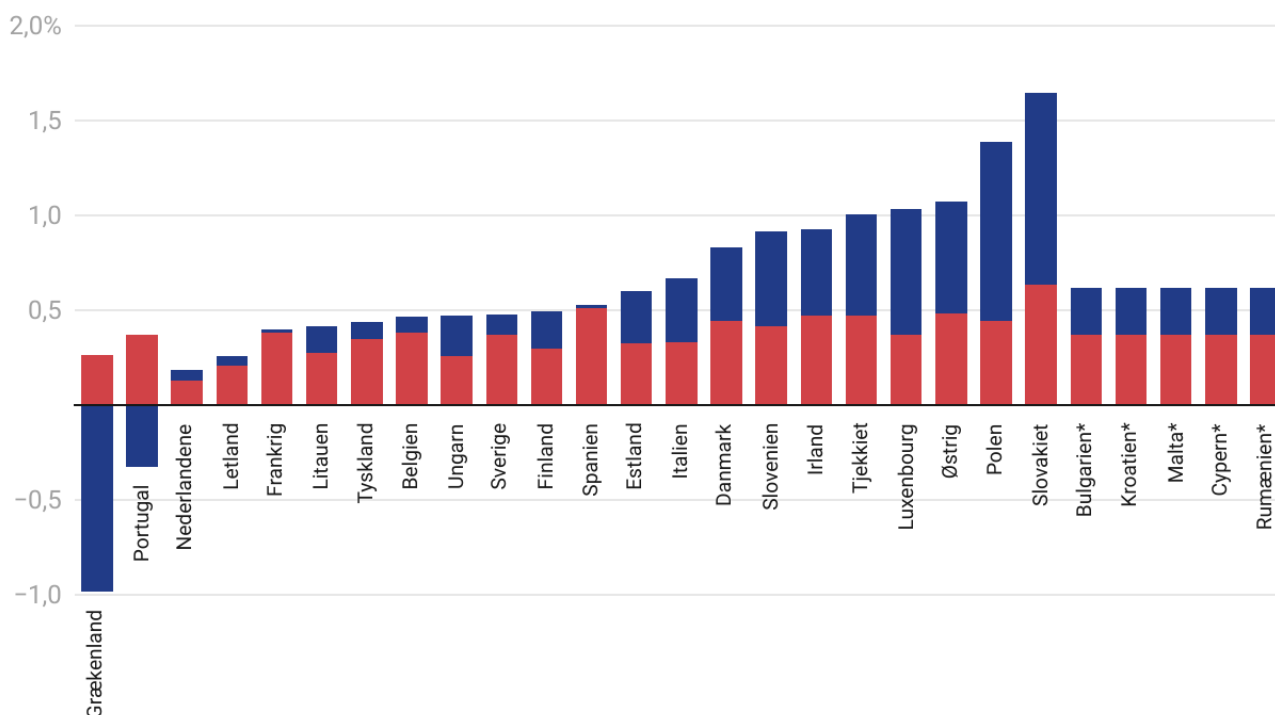
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Bruger man OECD's tal, vil der i gennemsnit komme en årlig merudgift på næsten 0,1 pct, svarende til lidt over 11 mia. euro – og det demografiske træk vil derfor give en merudgift på 0,6 pct. i 2030, idet udgifterne akkumuleres. Medlemslandene vil derfor i snit stå til merregning på 89 mia. euro. i 2030, jf. figur 10.

Figur 5: Ændring i demografisk relaterede udgifter i 2030

Angivet i procent af BNP

■ Sundhedsrelaterede udgifter ■ Pensionsudgifter

*Ingen OECD-data. Der er antaget et simpelt gennemsnit af de andre medlemslande.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Lavet med Datawrapper

Østeuropæiske lande som Polen og Slovakiet står til at blive ramt hårdest, mens lande som Grækenland og Portugal står til færre udgifter, blandt andet som følge af reformer af pensionssystemerne, der sænker udgifterne til disse.[23](#)

Selvom beregningen antager lavere udgifter til Grækenland, kan det dog sagtens tænkes, at nogle af pensionsreformerne vil blive rullet tilbage, idet sikkerhedsnettet for den ældre befolkning kan være blevet for lille – sker dette, vil Grækenland naturligvis ikke kunne forvente de samme besparelser. De seneste protester i Frankrig viser i hvertfald tydeligt, at pensionsreformer ikke nødvendigvis er populært i befolkningen.

EU skal kunne mere selv

Corona-epidemien samt krigen i Ukraine har blotlagt flere afhængigheder for EU. Mangel på vacciner, værnemidler, mikrochips og senest naturgas har vist, at

globalisering og samhandel også indebærer risici.

Det er derfor blevet et politisk ønske, at EU skal øge sin suverænitet, så EU mindsker de strategiske afhængigheder på en række områder. EU har allerede nogle strategiske satsninger i form af de nationalt finansierede IPCEI-projekter²⁴, men flere presser på for mere vidtgående tiltag, som f.eks. en generel lempelse af statsstøttere reglerne. Derfor har Kommissionen senest fremlagt "Net-Zero Industry Act", der i sammenspil med andre initiativer skal øge EU's strategiske autonomi.

Skal EU-landene begynde at bruge statsstøtte mere aktivt, vil det koste penge, men da debatten stadig pågår, er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at sætte tal på disse udgifter. Vi ved dog, at de vil komme i et eller andet omfang, og det vil gøre regningen større, end dette brief har beregnet.

Konklusion

De næste otte år står udgifterne i kø for de europæiske lande, og det vil lægge et gevaldigt pres på statsfinanserne såvel som politikkerne, for den grønne omstilling, øgede forsvarsudgifter, genopbygningen af Ukraine og øgede udgifter til demografi er opgaver, som politisk skal løses.

Udgifterne kommer på et tidspunkt, hvor den europæiske konkurrenceevne i forvejen er under pres, bl.a. som følge af andre landes øgede brug af statsstøtte. Det bidrager yderligere til de økonomiske udfordringer det kommende årti.

For at kunne løse de mange udgifter fremadrettet vil det kræve benhårde politiske prioriteringer fremadrettet, og den slags er ikke nødvendigvis smertefrit. Det er derfor ikke sikkert, at nationale regeringer f.eks. vil kunne få opbakning til øgede militærudgifter, hvis det medfører besparelser i den offentlige service eller skattestigninger.

Set med danske øjne må vi fremadrettet forvente, at de stigende udgifter vil skabe et politisk pres for fælles EU-løsninger og nok også fælles EU-midler, idet nogle lande vil ønske hjælp til at løse udfordringerne. Det sætter Danmark i et dilemma, da vi traditionelt har været imod lempelsen af de finanspolitiske regler og ny fælles gæld. Samtidigt er det også i den danske sikkerhedspolitiske og grønne interesse, at de andre lande kommer i mål med de nødvendige investeringer. Dertil vil klimakrisen og genopbygningen af Ukraine ikke løses af enkelt land alene, og derfor er en fælles EU-løsning at foretrække, hvilket også øger presset for fælles finansiering på disse

områder. Det bliver en svær balancegang, og debatterne vil kun blive mere intense herfra, hvis vi ikke nu kan finde løsninger.

[1www.politico.eu/article/new-year-new-crisis-old-eu-money-industrial-competition-us-green-subsidies/](http://www.politico.eu/article/new-year-new-crisis-old-eu-money-industrial-competition-us-green-subsidies/)

[2cepos.dk/media/6420/raaderum-paa-de-offentlige-finanser-paa-48-mia-kr-frem-til-2030.pdf](http://cepos.dk/media/6420/raaderum-paa-de-offentlige-finanser-paa-48-mia-kr-frem-til-2030.pdf)

[3state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022_en](http://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022_en)

[4eur-lex.europa.eu/resource.html](http://eur-lex.europa.eu/resource.html)

[5www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/industry-source-eu-should-learn-from-us-inflation-reduction-act/](http://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/industry-source-eu-should-learn-from-us-inflation-reduction-act/)

[6eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/)

[7iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroby2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf](http://iea.blob.core.windows.net/assets/deebef5d-0c34-4539-9d0c-10b13d840027/NetZeroby2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf)

[8www.imf.org/en/Blogs/Articles/2021/07/22/blog-reaching-net-zero-emissions](http://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2021/07/22/blog-reaching-net-zero-emissions)

[9op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3e77637-a963-11eb-9585-01aa75ed71a1/language-en](http://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d3e77637-a963-11eb-9585-01aa75ed71a1/language-en)

[10www.bruegel.org/blog-post/breakdown-eu-countries-post-pandemic-green-spending-plans](http://www.bruegel.org/blog-post/breakdown-eu-countries-post-pandemic-green-spending-plans)

[11www.bruegel.org/dataset/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans](http://www.bruegel.org/dataset/european-union-countries-recovery-and-resilience-plans)

[12www.bruegel.org/blog-post/how-much-investment-do-we-need-reach-net-zero](http://www.bruegel.org/blog-post/how-much-investment-do-we-need-reach-net-zero)

[og www.bruegel.org/report/green-fiscal-pact-eu-increasing-climate-investments-while-consolidating-budgets](http://www.bruegel.org/report/green-fiscal-pact-eu-increasing-climate-investments-while-consolidating-budgets)

[13thinkeuropa.dk/brief/2021-11-energikrisen-kan-sende-eus-groenne-omstilling-paa-slingrekurs](http://thinkeuropa.dk/brief/2021-11-energikrisen-kan-sende-eus-groenne-omstilling-paa-slingrekurs)

[14www.reuters.com/world/europe/natos-stoltenberg-expects-allies-lift-defence-spending-target-2023-01-25/](http://www.reuters.com/world/europe/natos-stoltenberg-expects-allies-lift-defence-spending-target-2023-01-25/)

[15www.dw.com/en/german-and-eu-leaders-call-for-ukraine-marshall-plan/a-63535319](http://www.dw.com/en/german-and-eu-leaders-call-for-ukraine-marshall-plan/a-63535319) eller www.gmfus.org/news/designing-ukraines-recovery-spirit-marshall-plan

[16www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion](http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion)

[17www.theguardian.com/world/2023/jan/31/rebuilding-warzone-no-time-grand-visions-ukraine](http://www.theguardian.com/world/2023/jan/31/rebuilding-warzone-no-time-grand-visions-ukraine)

[18www.urc-international.com/urc2022-recovery-plan](http://www.urc-international.com/urc2022-recovery-plan)

[19www.welt.de/wirtschaft/plus243348403/Davos-Summen-fuer-Ukraine-Wiederaufbau-sprengen-saemtliche-Dimensionen.html](http://www.welt.de/wirtschaft/plus243348403/Davos-Summen-fuer-Ukraine-Wiederaufbau-sprengen-saemtliche-Dimensionen.html) og www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-21/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says#xj4y7vzkg

-
- [20borsen.dk/nyheder/ejendomme/danske-byggefirmaer-viser-stor-interesse-for-ukraine-investorer-bliver-vaek](https://borsen.dk/nyheder/ejendomme/danske-byggefirmaer-viser-stor-interesse-for-ukraine-investorer-bliver-vaek)
- [21www.ft.com/content/37a4143b-ce25-4491-a946-3423cce5598b](https://www.ft.com/content/37a4143b-ce25-4491-a946-3423cce5598b)
- [22www.oecd.org/economy/growth/scenarios-for-the-world-economy-to-2060.htm](https://www.oecd.org/economy/growth/scenarios-for-the-world-economy-to-2060.htm)
- [23openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31630](https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31630)
- [24thinkeuropa.dk/brief/2023-01-ipcei-eus-strategiske-satsninger](https://thinkeuropa.dk/brief/2023-01-ipcei-eus-strategiske-satsninger)